

A Csódi-hegy bányái

A 19. századtól kezdődően Dunabogdányban több kőbánya üzemelt, a legjobb minőségű kőzetet azonban a mintegy 150 éve megnyitott Csódi-hegyi kőfejtők adták. A követ korábban építő- és burkolóanyagként, napjainkban főképpen út- és vízépítési terméskőként alkalmazzák. A jó minőségű vulkáni követ a népi kőfaragás is sok helyen felhasználta, melynek számos nyomát ma is megtaláljuk a faluban, mint a jellegzetes kőkapukat, padokat, különféle eszközöket.

A Csódi-hegyen összesen kilenc bányát nyitottak, ezek közül azonban mára az összenyitások következtében csak hét látható, melyek nagyobb részét már nem művelik. A felhagyott területeket lassan visszahódítja a természet, tavak keletkeznek, helyenként a természetes növényzet települ vissza, részben sajnos idegenhonos fajok (főképpen az akác) terjedése látható. A hegy és bányái – a különleges keletkezésű kőzet- és ásványvilág miatt - ma is fontos nemzetközi geológiai látványosság.

A település lakói a 18-19. században elsősorban a szőlő-és gyümölcsstermesztésből éltek, ennek fő felvevőpiaca Pest volt, ahová az árut a Dunán szállították. A legjobb termőterületek a Csódi-hegy oldalán helyezkedtek el. Az 1840-es évek végén a Csódi-hegyen kőbányát nyitottak, ettől kezdve a falu fő megélhetését ez jelentette, de a szőlő- és gyümölcsstermesztés egészen a 20. század közepéig jelentős maradt.

A hegy különlegességét már nagyon korán felismerték, és számos kutatás is folyt ezen a területen. A legkorábbiak Koch Antal munkái voltak 1871-73 között. Már ő is foglalkozik a hegy kialakulásával: *„Teljesen észlelhetém, hogy a Csódi-hegy trachytjának elválása a legszebb kupolás-héjas, minél szebbet sem szememmel nem láttam, sem leírásban nem olvastam még”*

A Csódi-hegyen ma is látható, részben üzemelő bányák a következők:

I. Alsó-bánya, amelyet 1860-ban nyitottak meg, és jelenleg is üzemel. Sokáig állami tulajdonban volt, majd 1995-től a Dunakő Kft üzemelteti. A bányaüreg a hegy nyugati oldalában található.

II. Bán-bánya. A 19. század végén nyitják meg, a Bán majd a Stágel és Spáth családok birtokába kerül. 1949-ben egyesítették az I. sz. bányával, és egészen 1953-ig politikai foglyok végezték benne a termelést.

III. Új-bánya, amelyet 1871-ben Wallenfeld Károly nyitott meg a hegy keleti oldalán. Ekkor főleg kockaköveket készítettek, melyeket Pesten használtak fel. Sok tulajdonosa volt, a II. világháborúban nem működött, majd rövid ideig a Pest Megyei Útépítő Főigazgatósághoz került. 1954-ben végleg felhagyták.

IV. Mayer-bánya. A Mayer családtól vásárolt területen nyitotta meg Wallenfeld Károly az 1840-es években. A század végéig folyt benne a termelés, később rosszabb minőségű kőzetanyaga miatt felhagyták. A hegy keleti oldalán található. A III. és IV. bányákat lassan visszahódítja a természet.

V. Hátsó-bánya. A 19. század végén nyílt meg, egészen az 1930-as évek elejéig a Stágel és Spath cég művelte. Üregében mára a megrekedt csapadékvízből bányató jött létre, mely számos értékes fajnak ad élőhelyet.

VI. Mély-bánya. A Schmidt család nyitotta meg saját területén 1867-ben, egészen 1932-ig a család működtette, ekkor felhagyták. A hegy déli oldalán található üregében, bányató jött létre, melyet azonban az 1990-es években a robbantások betemettek. A fennmaradó kisebb vizek ennek ellenére meglehetősen fajgazdagok.

VII. Felső-bánya. 1845-ben nyitották meg, állami tulajdonú bánya volt, majd a Dunakő Kft-hez került, jelenleg is üzemel. Ez a Csódi-hegy legrégebbi kőfejtője, a hegy délnyugati oldalában.

IRODALOM:

Hála József: Kőbányászat és kőfaragás Dunabogdányban, Topographia mineralogica Hungariae VI. (p15-38)

IFJ. HOCK FERENC